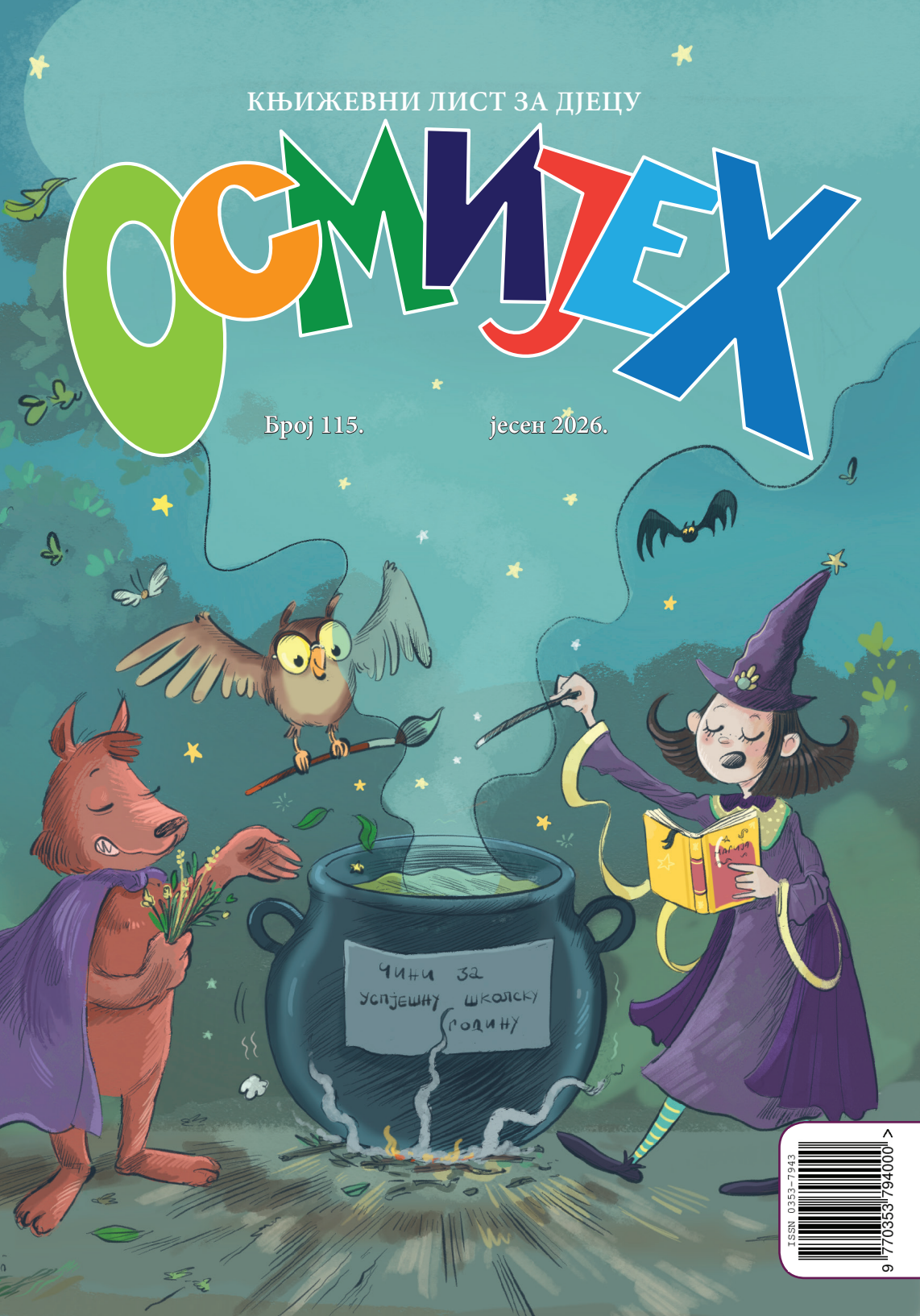
КЊИЖЕВНИ ЛИСТ ЗА ДЈЕЦУ

ОСМИЈЕХ

Број 115. јесен 2026.

ISSN 0353-7943

ДЈЕЦА У ДЈЕЛИМА ЦРНОГОРСКИХ СЛИКАРА И ВАЈАРА

МИОДРАГ ДАДО ЂУРИЋ

Миодраг Дадо Ђурић, сликар, рођен је 1933. године на Цетињу. Завршио је Академију ликовних умјетности 1956. године у Београду. Живи и раду у Херувалу код Париза.

Дадо је један од најзначајнијих представника европског визионарског и фантастичног сликарства. На његовим сликама сусријећемо се са чудесним бићима која као да су доспјела из далеких свјетова наших снова и маште.

На његовој слици **"Жена и дијете"** (1990, графика, власник: Ранко Шћепановић, Подгорица) на тамној позадини представљене су двије међусобно изоловане људске фигуре. У центру је жена са љубичастим шеширом испод којег дискретно провирују плаикасти набори и тамна увијена коса. Њеним ружичастим лијепим лицем разлива се топао, њежан осмијех. За разлику од пажљиво исликаних црта лица, тијело је претрпјело деформацију. Горњи дио тијела, одјевен је у жуту блузу, остао је без руку, док огромне кракате ноге, на којима се назиру кости и линеарни сплетови, полазе од струка. - У десном доњем углу смјештена је ситна дјечија фигура у полупрофилу. Љупко лице с кратком раздијељеном косом красе крупне очи благог радозналог погледа, усмјерене ка посматрачу. Дјечја глава почива на необичном тијелу. Деформисана рука, као путоказ, усмјерена је на лијеву страну, док су ноге окренуте супротно од покрета тијела. Женска фигура је обојена пастелним тоновима плаве и розе, а дјечја је дочарана линеарним ритмовима и тамним тоновима. Ова два необична бића, жена и дијете, најидеалнији спој сврхе и љепоте живљења, помаљају се из тајанственог свијета мрака као вјесници који преносе поруку радости и наде у срећнију будућност.

Љиљана ЗЕКОВИЋ

Ilustracija Enesa Ustamujić Sejdić

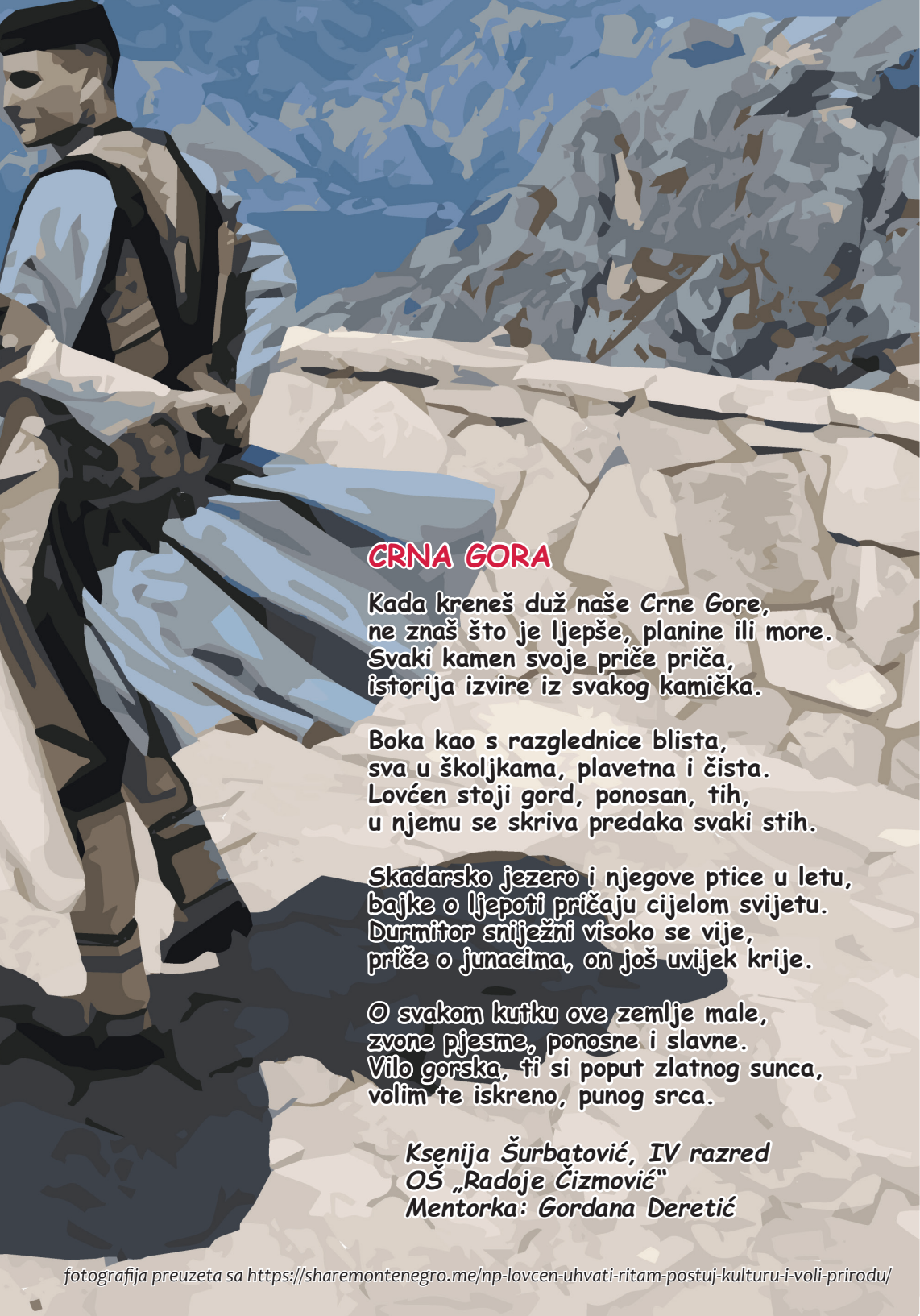
CRNA GORA

Kroz istoriju svi te znaju,
slavimo te mi u maju.
Priroda te lijepa krasi,
neka znaju naša da si.

Cetinje je prijestonica,
glavni grad je Podgorica.
Ni Nikšić baš nije mali,
Crna Gora neka slavi.

Od planina pa do mora,
divna li je naša gora
Maj nam mjesec dosta znači
Crna Goro, najljepša si.

Strahinja Lalatović, IV razred
OŠ „Radoje Čizmović"
Mentorka: Gordana Deretić

CRNA GORA

Kada kreneš duž naše Crne Gore,
ne znaš što je ljepše, planine ili more.
Svaki kamen svoje priče priča,
istorija izvire iz svakog kamička.

Boka kao s razglednice blista,
sva u školjkama, plavetna i čista.
Lovćen stoji gord, ponosan, tih,
u njemu se skriva predaka svaki stih.

Skadarsko jezero i njegove ptice u letu,
bajke o ljepoti pričaju cijelom svijetu.
Durmitor sniježni visoko se vije,
priče o junacima, on još uvijek krije.

O svakom kutku ove zemlje male,
zvone pjesme, ponosne i slavne.
Vilo gorska, ti si poput zlatnog sunca,
volim te iskreno, punog srca.

Ksenija Šurbatović, IV razred
OŠ „Radoje Čizmović"
Mentorka: Gordana Deretić

fotografija preuzeta sa https://sharemontenegro.me/np-lovcen-uhvati-ritam-postuj-kulturu-i-voli-prirodu/

ПЕТИ ЛИТЕРАРНИ КОНКУРС ЈУ ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА И ЧИТАОНИЦА ХЕРЦЕГ НОВИ

„ДАЈ, ОДРАСЛИ СВИЈЕТЕ, БУДИ ЈЕДНОМ ДИЈЕТЕ...“ (ПОВОДОМ 75. ГОДИШЊИЦЕ ОД РОЂЕЊА ДРАГАНА РАДУЛОВИЋА)

ДАЈ, ОДРАСЛИ СВИЈЕТЕ, БУДИ ЈЕДНОМ ДИЈЕТЕ...

Ех, одрасли Свијете,
да ви знате како је бити дијете.

Док си дијете, нема за шта да се неко брине,
једино да ти друштво напоље не стигне.

А код одраслих је то потпуно нешто друго,
јер мисле да смо напољу већ много дуго.

Наш поглед говори више од ријечи
и скоро сваки проблем може да ријеши.

Док одрасли праве велику свађу,
дјеца се увијек на неки начин снађу.

Тако да одрасли, угледајте се на дијете,
јер они могу направити велике Свијете.

I награда – ПОЕЗИЈА (III – V разред)
Јована Дражовић V-1
ОШ „Милан Вуковић“
Ментор: Вања Кривокапић

Јавна установа

ГРАДСКА
БИБЛИОТЕКА
И
ЧИТАОНИЦА
ХЕРЦЕГ НОВИ

ДАЈ, ОДРАСЛИ СВИЈЕТЕ, БУДИ ЈЕДНОМ ДИЈЕТЕ...

Дај, одрасли Свијете,
буди једном Дијете!
И ви сте некада дјеца били,
смијали се, играли и маштали!

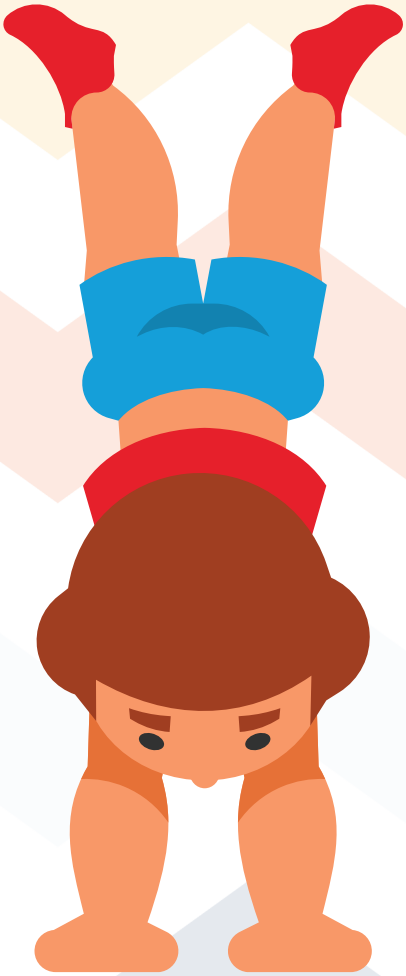
Пустите машту бар накратко да полети...
Можда вас тај тренутак заувијек опамети.
Срца ваша пустите да сијају,
идеје нове да расту и клијају.

Лијепо је живјети као дијете,
у шаренилу и креативности.
Дај, одупри се, одрасли Свијете,
тој окрутности и озбиљности.

I награда – ПОЕЗИЈА (VI – VII разред)
Љиљана Сеферовић VI-а
ОШ „Илија Кишић", Зеленика
Ментор: Тамара Комар

ДАЈ, ОДРАСЛИ СВИЈЕТЕ, БУДИ ЈЕДНОМ ДИЈЕТЕ...

Свијет данас пун је рата,
пун је мржње и презира.
Но, постоје једна тајна врата
што воде до среће и мира.

Сви ће некад кроз та врата проћи,
јер она дијеле два свијета.
Она дијеле свијет одраслих
од свијета дјетета.

Са дјечије стране ових врата,
срећа, радост и мир влада.
Ту нема мржње, нема рата,
не иде брат на брата,
као што је са друге стране врата.

И зато, дај, одрасли Свијете,
буди једном дијете.
Пусти природу да дише,
ваздух да замирише.
Повјетарац да њише,
да нема свађе више.

Пусти бригу и проблеме,
сукобе и дилеме.
Врати се кроз врата тајна,
да планета опет буде сјајна.
У дјечијем свијету заваде нема,
ни брига, ни проблема.
Нема рата, нема штете.
Дај, одрасли свијете, буди једном дијете.

I награда – ПОЕЗИЈА (VIII – IX разред)
Дуња Којовић IX-4
ОШ „Дашо Павичић"
Ментор: Сандра Сеферовић

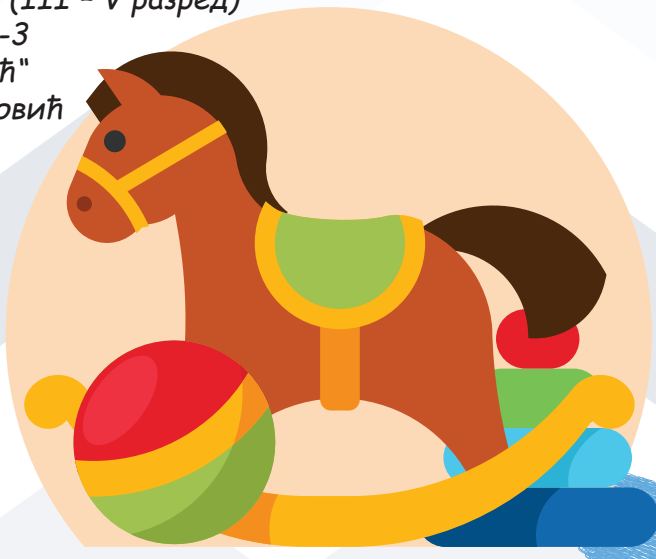
ДАЈ, ОДРАСЛИ СВИЈЕТЕ, БУДИ ЈЕДНОМ ДИЈЕТЕ...

Ја бих волјела да одрасли имају мање обавеза. Могли би ићи више у паркове. Кад је лијепо и сунчано вријеме, ишли би у зелену шуму и играли се у лијепој зеленој трави. У шуми би брали розе, бијело и жуто цвијеће.

Кад би дјеца била главна на свијету, родитељи би се нон-стоп играли са дјецом и водили их на ливаде и у шуме. Ја бих волјела да свака кућа има своју башту. Имало би свако дијете више од двадесет играчака. Свако мало и велико дијете би се играло са сваком играчком и цијенило родитеље. Родитељи не би смјели викати на дјецу. Свако дијете би се радовало дивном поклону. Дјеца би имала све петице у школи, била би културна, мирна и пристојна свуда. Док су дјеца у школи, требају да слушају учитеље и наставнике. Родитељи, кад дјеца добију добре оцјене, треба да их награде неком ситницом. Кад је лијепо вријеме да учитељице и учитељи воде дјецу на излете. Волјела бих да постоје магична врата која воде гдје год ти пожелиш.

Волјела бих да има пуно забавних ствари на свијету и да дјеца уживају и родитељи до краја живота.

I награда – ПРОЗА (III – V разред)
Владана Вавић III-3
ОШ „Дашо Павичић"
Ментор: Весна Васовић

ДАЈ, ОДРАСЛИ СВИЈЕТЕ, БУДИ ЈЕДНОМ ДИЈЕТЕ...

Бити дијете је много лијепо.

Дјетињство је период човјека са много устанака.

Понекад бисмо ми дјеца жељели да будемо одрасли, да бисмо могли да возимо ауто, моторе и да живимо комотно, али дјечја страна је много боља.

Вољела бих да на свијету нема одраслих и да постоји само свијет дјеце. Онда бисмо се сви лијепо забављали. Не би било правила која ми не бисмо жељели да поштујемо, не бисмо морали свако вече да перемо зубе или идемо рано у кревет, ручали бисмо кад пожелимо и колико желимо, цијели дан бисмо гледали филмове које пожелимо... Осмислили бисмо своја правила која би била везана за забаву и игру. Одрасли понекад знају много да претјерају тако што очекују од нас више него што смо ми у могућности, као на примјер ако добијемо врло добру оцјену они кажу како ми то можемо боље, или нас понекад не разумију шта им ми хоћемо рећи. Некад се осјећамо усамљено зато што мислимо да немају довољно времена за нас. Са друге стране дјеца су прилично једноставна, задовољна су шта год да им даш. Довољно је само мало љубави и пажње. Кад би одрасли на један дан били дјеца, а дјеца одрасли, схватили бисмо какве су дјечје муке и муке одраслих. Имамо другачија занимања од одраслих и њима би вјероватно биле досадне ствари што ми радимо зато што су они тај период прошли.

Бити одрастао је лијепо, али је бити дијете много љепше зато што одраслима је много теже јер морају да воде бригу о нама, да нас уче како треба и шта не треба и да нас чувају. Док је наша обавеза ићи у школу и бити добар.

I награда – ПРОЗА (VI – VII разред)
Нина Диздаревић VII-1,
ОШ „Орјенски батаљон", Бијела
Ментор: Маринела Мрачевић

ДАЈ, ОДРАСЛИ СВИЈЕТЕ, БУДИ ЈЕДНОМ ДИЈЕТЕ...

Дај, одрасти, свијете – али не тако што ћеш заборавити како је бити дијете. Одрасти у мудрости, али сачувај искру која види чудо у обичном, која вјерује прије него што посумња, која пружа руку прије него што окрене леђа. Пречесто си озбиљност замијенио за зрелост, а хладноћу за снагу. У твојој трци за напретком изгубио се смијех без разлога, игра без циља и радости и без користи.

Буди једном дијете: застани пред заласком као пред највећим открићем, послушај тишину као да први пут чујеш свијет. Научи поново да опрашташ брзо, да се радујеш туђој срећи и да не мјериш вриједности свега бројкама. Јер, дијете не пита колико вриједи – оно осјећа колико значи.

Ако већ мораш одрасти, одрасти тако да не заборавиш како се сања. Нека твоје одлуке буду одговорне, али нека срце остане радознало. У том споју лежи права снага: бити довољно зрео да разумијеш свијет, али довољно млад да га можеш промијенити.

I награда – ПРОЗА (VIII – IX разред)
Павле Радуновић VIII-а
ОШ „Илија Кишић"
Ментор: Тамара Комар

ЊЕГОШ
ГОРСКИ
ВИЈЕНАЦ

Milica Janjušević, IV razred
OŠ „Radoje Čizmović“
Mentor: Gordana Deretić
I nagrada na konkursu „Vilina gora“
Matice crnogorske

ŽENIO SE MEĐED LJEVOREČKI

Ženio se međed ljevorečki
Pa uzeo mečku zlorečanku
Da mu bude odana ljubovca
Da mu njivi mečad po Komovah
Vjenčanicu od cvijeća komskog
Ispleo joj aga Frket aga
Al' kad mlada haljinu navukla
Zadnja strana sva joj ispucala
Na stotinu i kusur šavovah
Te nevjesti svicka pozadina

Razljuti se mečka zlorečanka
Ščepa agu za glišavo groce
Pa mu grmnu u brk prestravljeni
Kvikli štrikaj novu vjenčanicu
E te neće bit na Komovima

Frket aga pozva Samoklota
Sabrata mu po vještom pletenju
Da zajedno izvezu haljinu
Nevjestici mečki zlorečanki

Kad je novu haljinu probala
Stajaše joj kao salivena
Tada zovnu kumu Riljanicu
Da joj hitno glavudžu našminka
Stiže Riljka da je uljepšava
Ruž malinov na usta joj turi
Ružinijem poprska je prahom
Ispravi joj tanke trepavice
S iglicama suve smrčevine
Skide smolu sa borove grane
Zateže joj ćubu nad uvetom
Trnjinom joj kandže isturpija
A čelo joj i rame runjavo
Pokri velom od brezove kore

Kad je viđe međed ljevorečki
Jedva svoju prepoznao ljubu
Sve misleći – ćosaju se s njime

Posle svadba na Komu je bila
Čestitali svi su s ponošcima
Frket aga i Samoklot drug mu
Nevjestici igle poklonili
Obojica u glas joj kazali
Mladoženji prsluk da isplete
Il' čarape pa kako joj volja

Prostrijeli mlada ih očima
Te kroz zube ledeno im frknu
I nijesam neka rabotnica

Pjesma je dio knjige „Komske bajke 3 – Zmajske suze"

čiji su autori: Sonja Živaljević, Velimir Ralević i Žarko Vučinić

Ilustracija: Nikoleta Ćorović

BAJKA O NIKŠIĆU

Na vrhu Trebjese, tamo gdje borovi šapuću tajne koje samo ptice razumiju, sjedjela je djevojčica Milica. Grickala je sendvič i gledala grad pred sobom.

„Moj grad je najljepši. Odavde se čini kao da spava", izgovori naglas, više za sebe.

Tek što je to izgovorila, jedna krupna šišarka pade joj pravo u krilo. Iz nje iskoči sitna prilika blistavih krila. Vila Nikšićka nije bila samo lijepa. Imala je pjegice i kosu boje žita.

„Gradovi nikad ne spavaju, Milice", reče ona. „Oni samo sanjaju."

„Hm", uzviknu Milica pa ručicama protrlja oči. „Šta se ovdje dešava? Ko si ti?" upita.

„Ja sam vila Nikšićka, prva vila predstavnica... hm... dobro, nijesam baš prva. Ali sam jedina koja je sad slobodna."

Ovo ne smijem nikom pričati, pomisli Milica. Ne bi mi ni povjerovali.

„Šta hoćeš ti od mene, zašto si došla?" upita Milica ljutito.

„Hoću da te upoznam sa gradom. Postoje stvari koje ne znaš o njemu", odgovori joj vila pa prosu malo zvjezdane prašine koja je mirisala na lipov cvijet. Milica osjeti kako joj noge postaju lake kao pero.

„Hej, šta radiš to? Ja sam dijete, plašim se", reče Milica.

„Ne plaši se, nemaš razloga. Sad ćeš da vidiš nešto lijepo."

Pred njima se odjednom ukaza Carev most, kao da ih je čekao.

„Vidiš, Milice, most nije samo od kamena."

U polumraku, njegovih osamnaest lukova pretvoriše se u noge ogromnog, usnulog džina.

„Kako džin spava stojeći?" pomisli Milica.

„Pst", šapnu vila, dok je Milica dlanom doticala hladni kamen. „Čuješ li? Kao da pjevuši. Priča se da su mu temelje prskali najboljim vinom. Zato on ne stari, pjevuši rijeci Zeti koja ga golica po stomaku."

„Smijem li da bacim kamenčić u rijeku?" upita Milica i uze veliki kamen. „Samo jedan."

Vila je brzo povuče nazad.

„Jao, ti si jedna nestašna djevojčica. Biće ovo duga noć. Daj mi ruku, čeka nas neko veoma poseban", reče vila.

Ovo letjenje je zabavno, bolje od ringišpila, pomisli Milica.

Vjetar se poigra oko njih. Kad se smirio, stajale su na visokim kulama Bedema. Tamo se osjećao huk starih vremena. Milica ugleda čovjeka kako stoji na samoj ivici kamena, zagledan u daljinu.

„On čuva grad… pop Milo Jovović", reče joj vila, „sa britkom sabljom o pasu i očima u kojima se preslikavala svaka stijena Crne Gore."

On joj klimnu glavom, kao da govori da grad ne može pasti dok god on stoji tu.

„On čuva snove djece ovog grada, Milice", šapnu vila.

„Hm-hm", nakašlja se Milica pa reče: „Čika pope Milo Jovoviću, ja sam Milica. Hvala što čuvate moje snove. Ali, znate… znate onu strašnu babarogu… nju otjerajte, plaši me. A i Andro iz II2 me povukao za kosu, pa je pošaljite njemu. Neka se on malo plaši."

Vila se nasmija. Svijet oko njih se zatreperi i već su bile pred Dvorcem kralja Nikole.

„Šta si stala, otvori vrata, ili misliš da će te kralj pozvati unutra?" reče joj osmjehujući se.

„Kako da uđem ako nijesam pozvana, to je nekulturalno", odgovori joj Milica.

„U pravu si, niko nas nije pozvao", reče vila pa je uhvati za ruku i provuče kroz ključaonicu vrata. Unutra je mirisalo na onaj stari papir koji te natjera da kineš. U mraku je sjedio kralj Nikola. Nije izgledao kao na slikama, bio je veći. Polako je pružio ruku ka zidu. Milica se šćućurila iza vile.

„Je li on to ljut što smo provalile?" šapnu ona.

„Pst! Samo slušaj", odgovori vila.

Kralj nije uzeo ni mač ni krunu. Dotakao je gusle. Čim je gudalo prevuklo preko struna, soba se pretvorila u nešto drugo. Milica je odjednom vidjela konjanike i brda pod

snijegom. Čula je posebnu pjesmu.

„Gdje se svi oni sakriju kad pjesma stane?" pomisli.

„Ovo su gusle, Milice", šapnu vila, ovaj put bez trunke podsmijeha. „One ne pjevaju da bi tebi bilo dosadno, nego da ne zaboraviš ko si i odakle si."

Milica je posmatrala kralja koji je žmurio, zadubljen u zvuk. Izgledao je kao da drži cijelu istoriju na strunama.

„Gospodine kralju..." Milica još nije stigla ni da završi rečenicu, a vila je već povuče za rukav nazad ka ključaonici.

„Hajde! Idemo, vrijeme nam ističe!" reče vila čim su izletjele napolje.

„Nijesam ja tražila da me vodiš!" brecnu se Milica, popravljajući haljinicu. „Sama si došla! Na ovoj planeti izgleda samo djeca imaju vremena da uživaju, vi odrasli ste stalno u nekoj žurbi. Htjela sam da pitam kralja gdje mu je kruna?"

„Drugi put, radoznalice. Pogledaj sad ovo."

Pred njima se uspravila Saborna crkva. Milica je zastala, jer je znala da je to srce koje kuca za čitav grad. To joj je jednom rekla mama. Crkva je stajala baš kao majka koja raširenih ruku čuva svoje dijete. Vila joj samo blago klimnu glavom. Tu se nije moralo ništa govoriti.

Magla se odjednom nađe ispod njih, a stijene Ostroga izroniše pred njima. Tamo se, u stijeni kao biser u kruni, nalazi najveća svetinja.

Čim su dotakle kameni plato sačekao ih je vazduh koji je mirisao na tamjan i bosiljak. Gledala je u bijele zidine koje kao da su izrasle iz same stijene.

„Slava mu i milost", prošaputa Milica u sebi.

Pogleda prema bijelim zidinama, pa se primaknu vili i tiho reče:

„Moja baka kaže da Sveti Vasilije Ostroški svake godine dobije nove cipele... jer se stare izližu. Kaže i da noću obilazi ljude... samo treba vjerovati."

Vila je pogleda, ovaj put bez osmijeha, i samo blago klimnu glavom.

Milica više ništa nije pitala.

„Ovdje ljudi nađu mir i utjehu", šapnu vila.

Na Trgu ih je već čekao neko. Tamo je stajao on. Ljubo Čupić. Ali u Miličinom snu on nije bio hladna bronza. Bio je to mladić u košulji, sa očima u kojima se ogledalo nebo. Ljubo se nasmija onim prkosnim, najljepšim osmijehom na svijetu.

„Vidiš", nasmija se vila, „njegov osmijeh je bio jači i od mraka."

„Čika Ljubo, imate divan osmijeh", reče Milica.

„Čuvaj ga i ti, malena. Dok se god djeca smiju, ovaj grad će živjeti", odgovori joj on.

Vjetar sa Trebjese postade hladniji. Vila je poljubi u obraz.

„Sjeti se, Milice… grad je onakav kakvim ga ti vidiš. Ako ga voliš i on se popravi."

„Hoćeš li me voditi opet sjutra?" upita Milica dok su letjele nazad.

„Samo ako pojedeš taj sendvič do kraja i prestaneš da gađaš mostove kamenjem", progunđa vila, ali joj se oči zaiskriše od šale.

Milica otvori oči. Sunce je bojilo Nikšić u zlatno. Potrča niz Trebjesu, pravo ka Šetalištu Vita Nikolića. Na jednoj klupi učini joj se da sjedi čovjek blagog lica sa notesom u krilu. Negdje u daljini čula se pjesma: „Mali veliki…" Šeretski joj je namignuo. Znala je, to je bio Dragan Radulović. Učiteljica im je jednom rekla da je on vječiti dječak koji je svaku dječju tajnu znao da pretvori u stih.

„Drugari, hoćemo li žmurke?" povika kad je ugledala svoju ekipu.

Dok su se djeca okupljala oko nje, Milica je znala: dokle god ima ko da šeta ovim stazama, Nikšić će biti najljepša bajka na svijetu. Grad je sijao jače nego ikad, čuvan snovima djeteta koje je shvatilo da su heroji, pjesnici i svetinje uvijek tu, odmah pored nas.

A Milica? Milica je pred spavanje uzela staru enciklopediju i okrenula novu stranicu. Neke priče počinju baš kad pomisliš da su završene.

Dragana Lalić

ŠKOLARKA

Kad ujutro pijetli polazak najave,
ljubomorno čuvaj taj poseban tren,
nek' najdivniji snovi postanu dio jave,
a duh bodar, poletan i otvoren.

Na sljedećem stepeniku odrastanja tvoga,
neka svaka stopa hrabrošću zrači.
Gdje god da krene i stane tvoja noga,
ne dozvoli oblaku da Sunce pomrači.

I leti leti silno, visoko do oblaka,
gladna svakog znanja i ljepota svijeta!
Budi svoja kroz čudesa svakojaka,
daleko od lošeg stotinama ljeta.

I bezbrižna budi, na vjetru i na kiši,
pomisli na dugu i krug na obraze stavi!
Ne brini, tu smo, tek od maka viši,
K'o sigurna luka i prijatelj pravi.

Zato mila moja, spavaj bezbrižno,
svako drhtanje sjutra biće milo.
Sve što je danas izgledalo važno,
Sjutra biće draže neg' je danas bilo.

Milica Radojičić

ПЕТРИНИ ТАЛАСИ
Радмила Кнежевић
Не гурај се! - рекао је први талас другом.- Где журиш?
На обалу. Тамо ме чека Петра. Ej, Петра!!!
Не вичи! Какво је то понашање? Ти као да ниси Тихи океан.
Петра је мала девојчица. Родила се у Сиднеју пре 18 месеци.
Сви који је знају кажу да је висока до судопере.
Па зар не видиш колики си? - рекао је други талас. - Поклопићеш је. Она је мала.
Смањићу се и ја!
Петра је стајала на обали са кофицом у руци и чекала.
Ено је, маше ми! - рече талас.
Талас јој је пришао, она се насмејала, страпала га у кофицу и отишла.
Иако је мала, Петра има пуно обавеза.
Мора да сакупља таласе.

PTIČICA

Ovu vam priču kazuje jedna ptičica.

Ja sam vam, prije nekoga vremena, bila gradska ptičica. Živjela sam okružena visokim zgradama. Svojim su licima gotovo doticale nebo.

Letjela sam s balkona na balkon, s prozora na prozor i s rijetkoga stabla na stablo. Tako je izgledao skoro svaki moj dan.

Ponekad sam znala odletjeti i do veelikooog botaničkog vrta koji se nalazio u blizini. Tu mi je bilo baš, baš lijepo i zabavno.

Iako sam živjela na slobodi, to nije bio život koji sam željela. Nisam nešto puno pjevala ni cvrkutala. Jednostavno – nisam bila sretna.

Oduvijek sam voljela prirodu i velika vodena prostranstva. Od ljudi sam čula priče o njihovoj ljepoti te kako ih zovu močvare ili vodena staništa.

U stvari – zašto vam sve ovo pričam?

Zadnjih me dana mučio jedan san. Bila je noć, grad je utihnuo. Raširila sam krila i pokrila se po očima. Tako bih najbrže zaspala.

Usnula sam kako napuštam grad i odlazim živjeti u velikom rezervatu s mnoštvom ptica.

U snu mi se čak javio i glas koji je govorio:

„Tamo odleti. Vidjet ćeš neviđenu ljepotu koju čak ni ljudi ne mogu vidjeti. Ljepota se može vidjeti samo s visine, očima ptica."

San sam dobro upamtila, ostao mi je urezan u sjećanju.

„Ali, kako ga pronaći?" pitala sam se. „Da pitam ptice koje žive sa mnom u gradu? Vjerujem da one, sigurno kao ni ja, neće znati", pomislila sam. „Znam!" Sjetila sam se koga ću pitati. „Pitat ću mudru Sovu, ona mnogo toga zna. I ne samo to, Sova će mi svojim mudrim riječima dati nadu i donijeti mi sreću."

Osvanuo je lijep sunčan dan, kao stvoren za moje putovanje. Razmišljala sam s kime se oprostiti prije odlaska iz grada.

Razvigor

Mnogi su ljudi bili dobri prema meni, s mnogima sam se družila. Ipak, poznajem nekoga tko se više od svih brinuo da budem sita zimi kada je hladno, kada se ne mogu sama lako snaći za hranu.

Tek ljeti, kada bi se na grad naslonile velike vrućine, taj bi se netko pobrinuo da za mene uvijek na balkonu ima posudica s hladnom vodom.

Otkrit ću vam o kome se radi.

O jednoj djevojčici s macom koja je voljela jednako mene, kao i svoju crnu macu. Njoj danas, prije odlaska, letim da se pozdravimo… Zaslužila je, zaslužila.

Tako je i bilo. Sletjela sam na njezin balkon. Nije slutila da zauvijek odlazim. Tek kada bude shvatila da me nema, bit će joj drago da me je vidjela posljednji put, da sam došla oprostiti se od nje i zahvaliti joj za svu brigu i ljubav.

„Tako, najvažnije sam obavila", rekla sam sebi.

S prvim nagovještajem noći prikupila sam svu snagu koja mi je trebala za dug let i odletjela do šume koja se nalazila na samome rubu grada.

Nekako sam pronašla Sovu. U stvari, ona ima jako dobar vid; ona je vidjela mene i javila se svojim prepoznatljivim glasanjem. Pri susretu s njom još jednom se potvrdilo ono što se o Sovi priča među nama, pticama, kako je ona gospodarica noći. Sjedila je na grani, a iznad nje sam, na nebu, vidjela veeeliki Mjesec. Kada je usamljena, tako pričaju, druži se s Mjesecom. Svatko traži društvo, tako i mudra Sova. Gledala sam u one njezine krupne oči i tražila pomoć.

„Mudra Sovo, pokaži mi, molim te, put prema velikim močvarnim prostranstvima, tamo želim otići", izustila sam sigurnim, odlučnim glasom.

„Hoću, hoću, ptičice. Mnoge su me ptice već isto pitale, ali nitko nije bio tako odvažan, da bih mu pokazala put. U tvojim očima vidim veliku želju i odlučnost da kreneš na put koji vodi u taj tvoj izmaštani, čarobni svijet. Stoga te molim: povedi i njih sa sobom, budi im svjetlost u ovoj tamnoj noći. Ti samo čekaj, ja ću ih odmah pozvati. One dobro znaju moj glas, tu su one, u blizini…"

Sova zalepršа krilima, otvori svoj oštri povijeni kljun te pozva ptičice.

Vrlo brzo pored Sove na grani stvorilo se puno njih. Djelovale su preplašeno.

„Ne bojte se, ne bojte, ptičice moje. Večeras vas vodim u veliko vodeno prostranstvo. Vjerujem da će nas tamo dočekati puno zelenila i prostrano plavo nebo. Poletite za mnom, i – neka nam je sretan put."

Bila sam sigurnija neko ikad da sam donijela ispravnu odluku. Okrenula sam se prema Sovi:

„Hvala ti, Sovo! Hvala i doviđenja!", uzviknula sam.

Letjele smo tako, moje ptičice i ja, dva puna dana. Usput sam pitala za močvaru. Tek sam trećega dana ispred sebe ugledala veličanstven prizor.

Rekla sam sebi: „Ne moraš više nikoga pitati. To je ta ljepota o kojoj si sanjala!"

O mome novom životu u močvari pričat ću vam nekoga drugog puta.

Sada odoh pjevajući obletjeti jedan krug oko močvare. Vjerujte mi, odavno se nisam toliko ispjevala!

Sad, kada sam sigurno dopratila i svoje ptičice, i njima sam poručila:

„Život u prirodi je lijep. Uživajte. Voli vas vaša ptičica."

Sonja Škobić

PATULJAK ŠUŠKO

Prizemna kućica na kraju grada, tamo gdje se uska ulica već polako penje na brdo, znala je da se raduje svakom godišnjem dobu. U proljeće je prva otvarala prozore i udisala miris mlade trave i cvjetova, ljeti bi molila sunce da obasja svaki kutak njenih sobičaka, ujesen je u svoja stakla utiskivala zlatne boje lišća, a dolaskom zime radovala se igri pahuljica na svome krovu.

U kućici je s roditeljima i majkom, kako su zvali baku, živio dječak Sanjin.

„Imaš zaista pravo ime, voliš da sanjariš i maštaš!", govorila mu je baka koja mu je često nizala priče iz svoga djetinjstva.

Sanjin je volio da osluškuje glasove koji su, noću, iz tišine i daljine ulazili u sobu kroz otvoreni prozor. Činilo mu se da se sve javlja nekim svojim jezikom – i crijep na krovu, i letva u ogradi, i stara vrata, i curci iz dvorišne pipe, i lišće jabuke koja se privukla kući, kao da bi bar s jednom svojom granom uskočila u sobu. Posebno je volio da sluša šuštanje lišća, zamišljajući da mu to drvo želi nešto kazati, šapnuti, možda neku tajnu.

A jedne večeri, iako nije bilo ni najmanjeg daška vjetra, sa obližnje grane dopiralo je sve razgovjetnije šuškanje. Grana je prvo bila mirna, a onda se počela i povijati, drhturiti. Sanjin je pomislio da tu traži prenoćište koka živičarka, ili kakva zalutala ptica. A možda i ulični mačak želi da se domogne naše sobe i kakvog mekšeg kutka. Noć je bila svijetla, uljuljkana mjesečinom, i lako se moglo vidjeti da su na grani titrali samo listovi. Sanjin se ponovo spustio na svoj krevet kraj prozora i zatvorio oči, nadajući se da će ga tišina proljetne noći brzo uvesti u san.

Grana se, međutim, ponovo zatresla, a lišće je zašuškalo, kao kad prevrćeš stranice knjige ili u džepu gužvaš grudvicu papira.

„Ko bi to sad mogao biti!? Kakav je to nevidljivi noćni posjetilac!?" pomislio je Sanjin, nastojeći da potisne strah.

Šuš! Šuuuššš! Šušššš! Čulo se u talasima. A onda bi se sve umirilo. Pa opet: Šuš! Šuuuššš! Šušššš!

Sanjin je ponovo ustao i upalio svjetlo koje je otjeralo najgušću tamu i sa obližnje grane. Gledao je pažljivo, ali grana je bila mirna, skoro nepomična.

Svjetlo u Sanjinovoj sobi odmah je prenulo baku, koja je inače uvijek spavala napola. Odmah je ustala i došla do Sanjina.

„Šta je, što ne spavaš?", upitala je zabrinuto. „Da te nešto ne boli!?"

„Ne, ne! Ma, ništa!", odgovorio je unuk. „Samo nešto stalno šuška i grana se stalno pomiče... Kao da nekoga ima..."

„Ma, ništa se ti ne brini!", baka je sjela pokraj Sanjina i zagrlila ga. „To je, možda, patuljak Šuško!"

„Kakav patuljak!?", iznenadio se Sanjin. „Na grani nisam vidio nikakvog patuljka..."

„Pa, ne možeš ga ni vidjeti. On je malehan, manji od malog prsta, pa se lahko skrije ispod lista. Uvuče se između dva lista, i slatko spava... A to, što lišće šuška, i grana se malo drmusa, to se on samo meškolji, traži najbolji položaj za svoju bradu..."

Baka je pričala o patuljku Šušku o kojem je čula još od svoje stare majke. Nije ga nikad vidjela, ali je znala da je on stalno negdje tu, čas u šećernici, čas na ormaru među jabukama, čas u kakvoj zabačenoj čarapi.

„Što mi, majka, nisi ranije pričala o Šušku?", upitao je Sanjin.

„Pa, nije ga dugo bilo... Ko zna kud je sve lutao? A sad se je, izgleda, ponovo vratio...", govorila je baka.

„Pritvori prozor, da ne uđu komarci, ili da te ne pripadne kakav mačak!"

„Ne brini, majka, samo ću ga malo pritvoriti, neka ostane bar odškrinut", prosule su se sobom Sanjinove riječi, dok je prilazio prozoru, da privuče okna, ostavljajući između njih prostor za patuljka, da uđe, ako mu bude hladno ili ako ga iznenadi jutarnji vjetar.

Bajke 1
Bajke 2

Baka je Sanjina pomilovala po kosi, sretna što se patuljak iz njenog djetinjstva vratio u bajkoviti svijet njenog unuka.

„Samo ti spavaj, i ne brini za Šuška... Njemu je najljepše u lišću... A ako mu bude hladno, već će se snaći. Voli on da se popne i na tavan, i tamo namjesti postelju od lišća u nekom skrivenom kutu", rekla je baka i pokrila unuka, a zatim ugasila svjetlo i otišla u svoju sobu.

Sanjin je još dugo bio budan. Mislio je na patuljka i poželio da dođe i podvuče se pod njegov jastuk, pa da malo popričaju i zajedno utonu u snove.

„Možda je Šuško gladan!?", upitao se Sanjin i ustao, te na rub stola stavio nekoliko komadića čokolade.

Kroz odškrinut prozor još neko vrijeme je dopiralo šuškanje lišća i njihanje grane, a onda se sve utišalo. Patuljak Šuško i dječak Sanjin uplovili su u beskrajni svijet snova i maštanja.

Ujutro, čim se prenuo iz snova, Sanjin je prvo otvorio prozorska okna i pogledao obližnju granu koja se blago njihala na povjetarcu. Prvi zraci sunca pretvarali su kapljice rose na lišću u zrnca bisera. Patuljak Šuško je, izgleda, već negdje otišao, jer on se uvijek budi prvi.

Sanjin je pogledao u komadiće čokolade, i učinilo mu se da ih je bilo manje. Nasmiješio se, uvjeren da je Šuško ulazio u sobu i malo se osladio. I da je dobio novog prijatelja.

...

Sanjin nije vidio patuljka, ali je osjećao da je negdje tu, u njegovoj blizini, i da ga noću čak zna poškakiljati svojom bradom. I bilo mu je ljepše. Možda svako od vas ima nekog svog Šuška. Čak u svome džepu, ili u svojoj školskoj torbi. A posebno u kutiji s bombonama...

Ismet Bekrić (BiH/SLO)

ИЗВИЊЕЊЕ

Знам да вам је ова
Слика сасвим нова:
Ја се извињавам
У име вукова.

Јер за помирењем
Моја душа вапи,
Извињење баки,
А и Црвенкапи.

Због недела прошлих
Сасвим без покрића,
Извињење моје
За седам јарића.

Извињење иде
И за три прасета,
Што им је на кући
Причињена штета.

Највеће: „Извини“,
Маломе јагњету,
А и свима другим
Овцама на свету.

Многе су о нама
Испричане бајке,
Па због тога на нас
Не престају хајке.

Волео бих једном
Да бајка осване
У којој вукове
Красе добре стране.

На самом почетку
Може да се мења
Песникова тврдња:
„Вук је буба лења!“

Александар Чотрић (Србија)

СРНА

Скочи срна у три скока,
од шумице до потока,
нежно лице да умије
и да горске воде пије.

Док је лице умивала,
у води се огледала.
Згодна, витка, танконога.
Лепота јој дар од Бога.

Кад угледаш љупко лице
такве шумске лепотице,
можеш само да уживаш,
док лепоту њену гледаш!

Још кад уз њу видиш лане,
само памет да ти стане!
Не можеш да поверујеш,
но помислиш да све снујеш.

Веселин Милићевић
(Србија)

OVČICA LISI

Sara i Tina su s roditeljima otišle u posjetu farmi. Ljubazna vlasnica Hana srdačno ih je dočekala i povela u obilazak. Dala im je malene piliće i patkice u ruke da ih nježno pomaze, što je posebno razveselilo Saru i Tinu.

Kada su došle do ovaca, Tina i Sara su primijetile da je jedno malo jagnje skroz odvojeno od drugih ovaca.

„Zašto je ono janje samo?", upitale su Hanu.

Ona im je ispričala priču o malenoj ovčici Lisi koju je majka pri rođenju odbacila jer nije odmah stala na zadnje noge. Ovčica Rosa nije se znala nositi s malenim jagnjetom koje ne stoji čvrsto na svojim nogama i odbacila ga je. „U životinjskom svijetu događaju se takve stvari koje ponekad možemo poistovijetiti s ljudskim sudbinama", zamišljeno je rekla Hana.

Onda je nastavila: „U početku ja sam hranila Lisi malenom bočicom, a uskoro je koza Bianca dobila kozliće pa smo se poslužili malenim trikom da Lisi dobije mlijeko koje joj je potrebno."

„Kako koza može dati mlijeko ovci?", upita Sara.

„Može, samo je bitno da Bianca ne vidi Lisi i ne razlikuje je od svojih kozlića", odgovori voditeljica farme.

Tako bi ona svaki dan dovela Lisi na hranjenje kod koze Biance, nježno bi okrenula glavu Bianci na suprotnu stranu tako da ne vidi Lisi.

„Je li to znači da je Bianca postala zamjenska majka Lisi?", upita Tina.

„Da, Lisi je još uvijek premalena i dok god ima potrebu za mlijekom, tako će biti. Onda će porasti i moći će se vratiti u svoje stado i sama pronaći hranu", odgovori Hana.

Dok je Lisi bila s kozama, jedno malo kozle joj priđe, njuškajući je nježno. Na polasku je šapicom dodirnulo kao da je htjelo reći: „Dobro došla u obitelj, sestrice!" Poslije nekoliko dana ovčica Rosa osjetila je da joj nedostaje Lisi i odlučila je potražiti. Kada je prolazila pored tora sa kozama poznala je po glasu Lisi. Hana je bila sretna jer je znala da je vrijeme da se Lisi vrati u svoju obitelj.

Prijedlog za male čitatelje koji žele odgovoriti na pitanja:

Je li netko od vas posjetio farmu?

Koje životinje su vam se najviše svidjele?

Koji dio priče vam se najviše sviđa?

Što mislite hoće li Lisi i kozlić postati prijatelji?

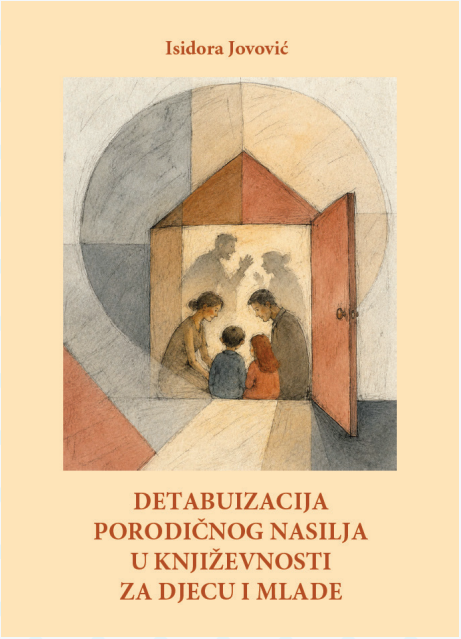
Napišite u jednoj rečenici kako biste vi željeli da završi ova priča?

Snježana Martinović (BiH)

KNJIŽEVNOST KAO ČIN PRIZNANJA

(Isidora Jovović Detabuizacija porodičnog nasilja u književnosti za djecu i mlade, Beograd: Institut za dečju književnost, Podgorica: Udruženje crnogorskih pisaca za djecu i mlade, 2026)

Postoje teme o kojima se u književnosti za djecu dugo ćutalo, ne zato što ih nije bilo, već zato što se, u skladu sa nekonfliktnom, romantičarskom predstavom najranijeg životnog doba, vjerovalo da „ružičaste čari djetinjstva" duže traju ako djeca, u vezi sa surovošću života, žive u blaženom neznanju. Među mnogim tabuiziranim temama porodično nasilje zauzima posebno mjesto, vjerovatno zato što se radi o iskustvu straha i nemoći u prostoru koji bi trebalo da bude sinonim za sigurnost. Master rad Isidore Jovović *Detabuizacija porodičnog nasilja u književnosti za djecu i mlade* (Beograd: Institut za dječju književnost, Podgorica: Udruženje crnogorskih pisaca za djecu i mlade, 2026), otvara upravo to pitanje: na koji način književnost progovara o nasilju unutar porodice i šta se događa kada ono što se u stvarnosti prećutkuje – postane tema umjetničkog teksta.

Polazište rada nalazi se u jednom od ključnih paradoksa literature za djecu i mlade – u tzv. adultocentričnosti:

o tome koji će tekst biti namijenjen djeci još od epohe prosvjetiteljstva odlučivali su odrasli, i to na osnovu vlastitih konstrukata djetinjstva. Vremenom je jačalo njihovo uvjerenje da dijete-čitaoca treba sačuvati od „teških sadržaja", što je podrazumijevalo i svojevrsnu „zaštitničku cenzuru". Međutim, razvoj savremene književnosti za djecu pokazao je da postoje iskustva od kojih dijete nije moguće zaštititi ćutanjem. U tom smislu detabuizacija bolnih tema postaje jedan od važnih procesa literarnog osavremenjivanja: umjetnost ne treba da uklanja traumatično iskustvo, već da mu da jezik i oblik, a mladi čitalac će u zavisnosti od svojih prethodnih doživljaja reagovati na tekst ili empatijom ili prepoznavanjem. Na tom mjestu otvara se prostor za povezivanje književnosti sa biblioterapijskim potencijalom, budući da knjiga, sama po sebi, ne liječi traumu, ali može prekinuti osjećaj izolacije i uspostaviti komunikaciju tamo gdje je stvarnost često onemogućava.

U svim patrijarhalnim sistemima idealizovana porodica ostaje sveti, nedodirljivi autoritet. Shodno tome nasilje u njoj više se sakriva nego razotkriva, a bilo kakav narativ na ovu temu doživljava se kao mučno i neprijatno zadiranje u „nedodirljivost". U tom pogledu Isidora Jovović posebno ističe crnogorski kontekst, u kojem ova tema, uz (pre)rijetke izuzetke, i dalje nije prisutna u književnosti za djecu i mlade. Važan doprinos ove publikacije stoga nije samo u književnoteorijskom razmatranju jedne važne tabu-teme, već i u skretanju pažnje na svojevrsnu prazninu domaće produkcije u njenom literarnom tretmanu. Kako se pokazuje, u (post)jugoslovenskom kontekstu ne postoji djelo koje bi porodično nasilje obuhvatilo kao jedinstvenu i centralnu temu, pa Jovovićeva bira reprezentativna ostvarenja u kojima se ono pojavljuje u segmentima, u različitim oblicima i funkcijama, fokusirajući se na istraživanje književnih načinā pomoću kojih su se pisci domaćeg, regionalnog konteksta „izborili" s ovom temom. To čini na primjeru odabranih lirskih pjesama („Ovaj dečak zove se Pepo" Krsta Milovana Danojlića i „Najgori tata u gradu"

Nedeljka Popadića), proznih djela (priče „Prozor" Iva Andrića, zbirke priča „Bili su deca kao i ti" i romana „Glasam za ljubav" Grozdane Olujić, „Hrabri dječak Dronjo" Vuka Cerovića i „Poželi zvijezdu padalicu" Bosiljke Pušić), te dramskog teksta „Pola-pola" Milene Minje Bogavac. Kako u domenu verbo-vizuelnog medija ne postoji tekst domaćeg konteksta koji se bavi ovom temom, kao književni materijal za obradu poslužila je norveška slikovnica „Ljutiti čovek" autorke Gro Dale i ilustratora Svejna Nihusa. Uzimajući u razmatranje sva tri književna roda u okviru zastupljene građe, poeziju, prozu i dramu, Isidora Jovović je analitički osvijetlila različite estetske mehanizme na osnovu kojih se u pomenutim djelima vrši „proizvodnja" značenja, pokazavši način na koji se prikaz traumatične stvarnosti mijenja u zavisnosti od medija, žanra i uzrasta kojem je djelo namijenjeno. Takođe, analiza pokazuje da književnost porodično nasilje ne predstavlja isključivo kroz fizičku agresiju. Ono se pojavljuje kao dio složenog sistema odnosa moći, kroz strah, prijetnju, poniženje, zanemarivanje, emocionalnu nestabilnost, kao i kroz posljedice koje ostavlja na dječji doživljaj sebe i svijeta.

Master rad *Detabuizacija porodičnog nasilja u književnosti za djecu i mlade* veoma je dobro struktuiran, omogućavajući duboko razumijevanje navedene problematike. U njemu se kombinuju književna analiza, psihologija i sociologija, te povezivanje literarnih i kulturno-sociološko-psiholoških fenomena, što ga čini pravim primjerom interdisciplinarnog proučavanja. S obzirom na činjenicu da književnost za djecu i mlade i dalje (neopravdano!) zauzima marginalnu poziciju u literarnom sistemu, ova publikacija ima za cilj ne samo da skrene pažnju na jednu važnu temu koja se često prećutkuje (ohrabrujući njenom detabuizacijom demokratizaciju društva), već i da poboljša ozbiljnost naučnog pristupa u okviru kritike književnosti za djecu i mlade, u čemu i te kako uspijeva.

doc. dr Svetlana Kalezić-Radonjić

ПРЕПОРУКЕ ЗА ЧИТАЊЕ

Пише: Анђела Карацић

***Острво с благом*, Роберт Л. Стивенсон**
(Вулкан издаваштво, 2021)

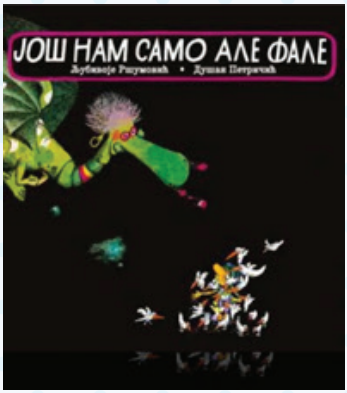
Ово је једна од оних књига која обећава велику авантуру – ту је гусар са повезом преко ока, мапа са означеним крстићем који крије благо, морнар који говори о старим злочинима и брод који плови у непознато. Тачније, прича почиње са Џимом Хокинсом, дјечаком који проналази мапу острва са означеним мјестом које крије благо гусарског капетана Флинта. Заједно са доктором Ливеси и господином Трелонијем, Џим креће према острву а на том путу се суочава са издајом, насиљем, побуном али нас тако и уводи у свијет авантуре који истовремено доноси и поучну причу о повјерењу, храбрости али и похлепи. Истовремено ћете упознати лик Џона Силвера који није типични лик негативца у једном роману него показује како уз сналажљивост, интелигенцију и шарм може да прикрије истинске намјере које нијесу искрене и тако придобије повјерење. Зато се иза ове пустоловне магије крију неке од најважнијих особина човјека које су на тесту, на испиту а у неком другом плану је злато, односно благо којем тежи Џон Силвер – Благо није увек тамо где га очекујеш.

Благо капетана Флинта ће призвати много опасности,

пустоловина, откриће много тајни али ће донијети и једну занимљиву причу о томе како се благо, односно највећа вриједност можда не крије у гусарском сандуку него негдје на том путу да се оно пронађе – у топлој ријечи пријатеља, повјерењу и доброј намјери. Зато вас позивамо, драга дјецо, да читајући овај роман – и ви пронађете изгубљено благо које можда и није закопано под земљом него вам је много ближе него што мислите!

Хеј-хо! Дижите сидро и правац у авантуру!

***Још нам само але фале*, Љубивоје Ршумовић** (Лагуна, 2013)

У овој књизи пјесама, Љубивоје Ршумовић је исправио неправду која је учињена према алама, аждајама, змајевима за које су нам родитељи увијек говорили да су страшна чудовишта и плашили нас њиховим доласком по нас ако не будемо добра дјеца. Тачније, Ршум је примјетио како се највише прича пише о принчевима, принцезама и неким храбрим подвизима витезова а о алама – нигдје ни ријечи, камоли лијепе ријечи! Зато одмах на почетку књиге пише:

Ни пет пара се не даје
За нас сироте аждаје!

Уз фантастичне илустрације Душана Петричића и креативност нашег пјесника да кроз хумор и машту представи лик аждаје, упознаћете разне аждаје:

оне које су замишљене и тужне јер их људи мрзе и вријеђају њено аждајче, видјећете аждају коју госпођа води на ланцу као неко штене, аждају која се разболјела и коју треба водити у Врњачку бању (или јој одсећи главу на пању) и још много тога. Ова књига ће наше најмлађе читаоце сигурно ослободити страха од аждаја и других чудовишта јер су овдје представљене потпуно другачије, са људским особинама, манама, као несхваћене животиње које имају осјећања баш као и људи. Заправо, другари, ова књига је сјајан избор ако желите да останете неустрашиви идући пут када вас мама и тата покушају уплашити причом о некој страшној аждаји.

На крају, провирите у још једну пјесму из ове књиге:

Аждаја свом чеду тепа

Аждаја своме чеду тепа:
Наказице моја лепа,

Шта ће с тобом бити, ко зна
Лепотице моја грозна?

Оставићеш своју мајку,
Отићи у неку бајку,

Бићеш личност негативна,
Ругобице моја дивна,

Јешћеш људе као репе,
Најмилији мој акрепе,

А твоја ће јадна мајка
Целог века да се вајка!

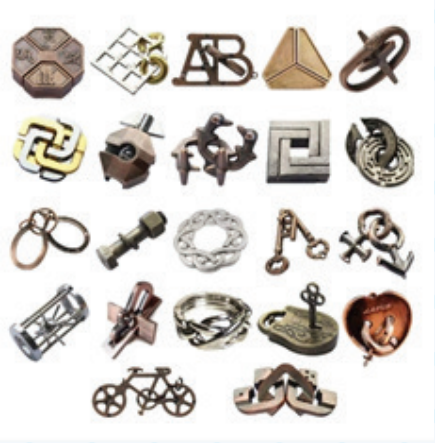
KONG MING ZAGONETKE / SLAGALICE

Kong Ming zagonetke predstavljaju jedinstvenu kategoriju mehaničkih i logičkih izazova koji vjekovima privlače pažnju ljubitelja mozgalica širom svijeta. Ove zagonetke nisu samo igra, već i kulturno nasljeđe, simbol istrajnosti, domišljatosti i intelektualne discipline.

Naziv „Kong Ming" potiče od kineskog stratega i mislioca Žuge Lianga (181–234). Živio je u periodu Tri kraljevstva i ostao upamćen kao izuzetan vojni strateg, inženjer i filozof. Iako ne postoje čvrsti istorijski dokazi da je on lično osmislio ove zagonetke, predanje ga povezuje sa igrama koje su služile za trening uma i strateškog razmišljanja. Nastale su prije više od 1500 do 1800 godina. Za ove slagalice vezuju se mnoge legende, a prema jednoj popularnoj legendi, Žuge Liang je tokom vojnih pohoda svojim vojnicima zadavao jednostavne drvene zagonetke kako bi ih odvratio od straha i nestrpljenja u dugim noćima iščekivanja bitke. Govorio je da vojnik koji ne može strpljivo riješiti zagonetku neće biti u stanju da donese ispravnu odluku na bojnom polju. Vojnik, poznat po nagloj naravi, pokušavao bi da silom rastavi zagonetku i svaki put bi doživio neuspjeh. Tek kada bi usporio, posmatrao i razmišljao, dolazio je da rješenja. Iako je ova priča simbolična, ona savršeno oslikava suštinu Kong Ming zagonetki — da rješenje ne dolazi kroz silu, već kroz razum, strpljenje i disciplinu uma.

Kong Ming izazovi su zapravo konstrukcije od više djelova koje treba rastaviti i ponovo sastaviti uz pomoć logike

i prostorne vizualizacije. Jedna od najpoznatijih i najrasprostranjenijih zagonetki je takozvani „Lubanjski čvor" (često nazivan i „kineski drveni čvor" ili „Kong Ming lock"). Sastoji se od više međusobno ukrštenih štapića koji formiraju kompaktnu trodimenzionalnu strukturu. Na prvi pogled svi djelovi su povezani, ali postoji jedan „ključni" dio čijim se pomjeranjem pokreće proces rastavljanja. Upravo otkrivanje tog prvog koraka predstavlja najveći izazov. Postoje razni tipovi slagalica za rastavljanje, geometrijske, mehaničke i kombinatorne zagonetke. Procjenjuje se da postoji nekoliko stotina osnovnih tipova i više hiljada varijacija.

Često se postavlja pitanje kako djecu uvesti u ovaj svijet i kako ih zainteresovati za problemske zadatke ovog tipa, što je jedna od njihovih najvećih vrijednosti. Da bi ih djeca prihvatila, važno je pristupiti postepenom upoznavanju i prilagoditi ih uzrastu i to:

- Početi od jednostavnih modela – manji broj djelova gradi samopouzdanje
- Pretvoriti rješavanje u igru – takmičenja, rad u paru ili grupi
- Ohrabriti proces, ne samo rezultat – važno je kako dijete razmišlja
- Postavljati pitanja, ne davati rješenja – „Šta misliš da se dešava ako…?"
- Kombinovati sa nastavom – matematika, tehnika, logičke radionice

Posebno je važno naglasiti da greška nije neuspjeh, već dio procesa učenja — što je i suštinska poruka ovih zagonetki. Često pitanje je i da li rješavanje Kong Ming zagonetki znači veću inteligenciju ili napredak u intelektualnom smislu? Ove zagonetke ne mjere direktno inteli-

genciju, ali snažno podstiču razvoj određenih kognitivnih sposobnosti:

- prostorna inteligencija (sposobnost vizualizacije i manipulacije objektima u mislima)
- logičko zaključivanje
- radna memorija
- kognitivna fleksibilnost

Redovno bavljenje ovakvim izazovima može dovesti do poboljšanja ovih sposobnosti, što posredno utiče na opštu intelektualnu efikasnost. Ono što je posebno značajno jeste da Kong Ming zagonetke razvijaju „mentalne navike" karakteristične za uspješne mislioce:

- istrajnost
- analitičnost
- strpljenje
- sposobnost učenja iz greške

U tom smislu, njihova vrijednost je možda i veća od samog „treniranja inteligencije", što opravdava njihovu primjenu u nastavi matematike.

Kong Ming zagonetke su pogodne za širok raspon uzrasta i sposobnosti:

- Osnovni nivo – manji broj djelova (3–6), intuitivno rješavanje.
- Srednji nivo – više djelova (6–12), potrebno više koraka i strpljenja.
- Napredni nivo – složene strukture sa više od 12 djelova, često uključuju „skrivene" poteze i obrnutu logiku.

Najzahtjevnije zagonetke mogu predstavljati pravi izazov čak i za iskusne ljubitelje logičkih igara.

Iako na prvi pogled djeluju kao igra slučaja, rješavanje ovih zagonetki zasniva se na jasnim principima i zahtjeva logiku rješavanja i to kroz posmatranje, razumijevanje strukture, probu i grešku, sistematičnost, fleksibilno razmišljanje, strpljenje itd.

Ove zagonetke uče da nije svaki problem rješiv direktno – ponekad je potrebno „zaobići" očigledno, one poboljšavaju koncentraciju, unapređuju sposobnost rješavanja problema itd. Kong Ming zagonetke u radu sa djecom, predstavljaju most između igre i učenja. U vremenu brzih

rješenja, one nas uče najvažnijoj lekciji — da do pravog odgovora vodi strpljiv i promišljen put.

mr Nikola Radojičić,
nastavnik matematike

Kalina Šćekić, V razred
JU OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar“
Bijelo Polje,
Mentorka: Maja Bućić

АФОРИЗМИЋИ

уређује: Бранко Вуковић

Ја немам неоправљених изостанака из школе.
Сваки пут смислим одлично оправдање.
Александар Бољак

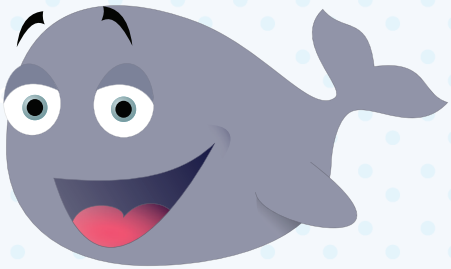
Тата је на мору први добио боју.
Позеленио је када је у ресторану платио ручак.
Александар Чотрић

Кад наставница пита ко је одсутан, увијек се неко јави да преузме одговорност у име цијелог одјељења.
Бранко Вуковић

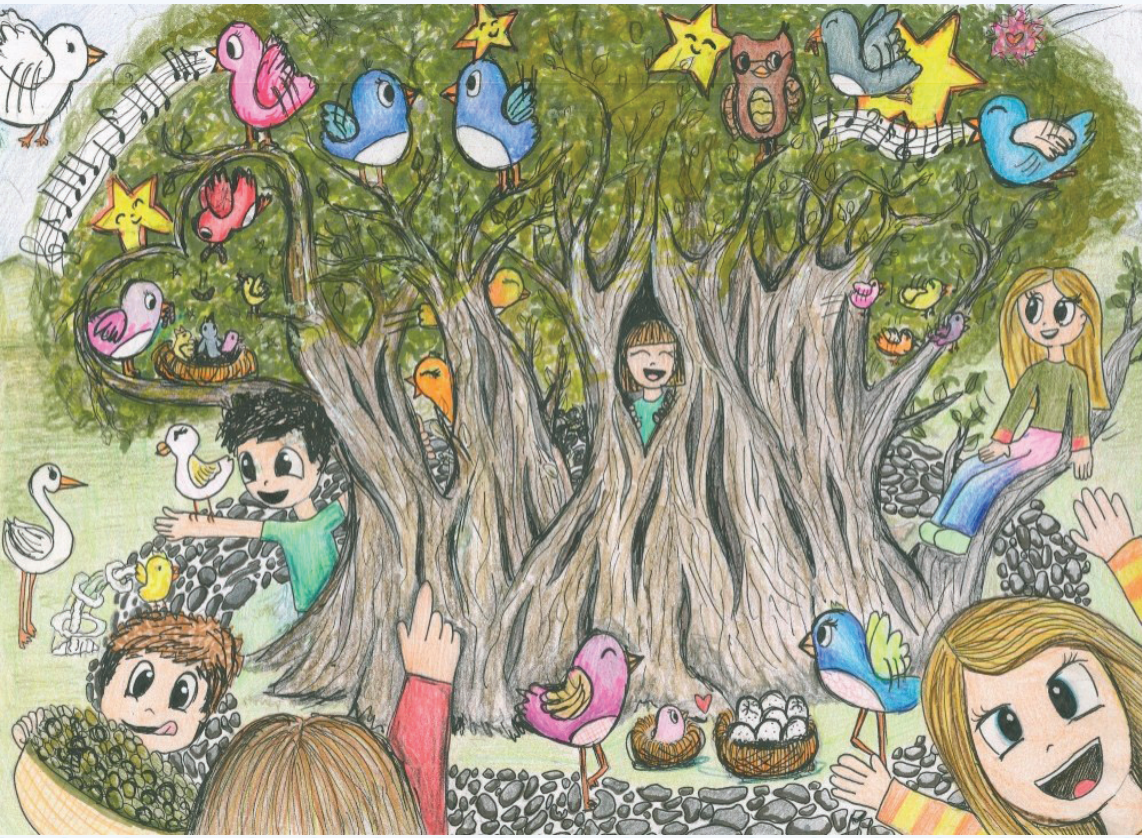
Ако не научимо лекцију данас, научићемо је сјутра.
Није знање зец па да нам побјегне!
Витомир Теофиловић

Кад бих уловио златну рибицу, имао бих само једну жељу:
да ми поклони чаробни штапић!
Ивко Михаиловић

Благо дједи, понаша се као дијете,
а нема тате да га грди!
Рајко Мицин (Радиша Драгићевић)

Томислав М

Iskra Krivaćević, IV razred
Internacionalna škola „Maša“, Podgorica

Prijatelji „Osmijeha“

LOVĆEN BANKA

epcg Elektroprivreda Crne Gore

Crna Gora
Glavni grad Podgorica
Sekretarijat za kulturu

PAMARK

EDUCO Line

1898 „ЗАХУМЉЕ“

ЈУ ОСНОВНА ШКОЛА „АНТО ЂЕДОВИЋ“ БАР

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISSN 0353-7943 = Осмијех (Подгорица)
COBISS.CG-ID 9795856

Izdavač:
Udruženje crnogorskih pisaca za djecu i mlade

Za izdavača:
Branko Vuković

Glavni i odgovorni urednik:
Goran Radojičić

Redakcija:
Svetlana Kalezić Radonjić, Anđela Karadžić, Isidora Marinović, Ilija Nikčević i Branko Vuković

Lektura/korektura:
Milica Radojičić

Dizajn korice i grafičko oblikovanje:
Gojko Mitrović/Ilija Nikčević

Prvi broj časopisa „Osmijeh“ objavljen je 01/1991. godine.
Osnivač: IK „Trag“ i Dušan Đurišić

Svoje radove, sugestije i pohvale/kritike možete slati na imejl:
casopisosmijeh@gmail.com

Aktuelnosti UCPDM možete pratiti na FB stranici Udruženje crnogorskih pisaca za djecu i mlade – UCPDM i zvaničnom sajtu ucpdm.me

